

Økonomisk aktivitet og økonomisk politikk

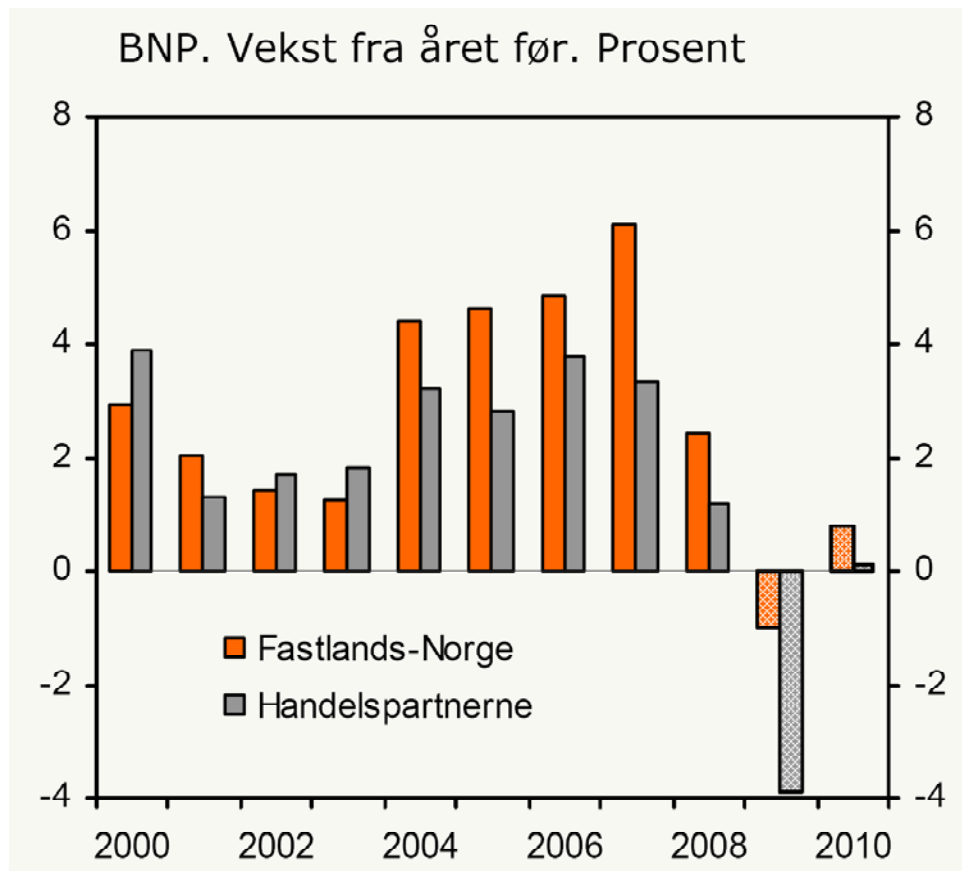
1. Forelesning ECON1310

22.01.10

Introduksjon

Introduksjon: Litteraturreferanser

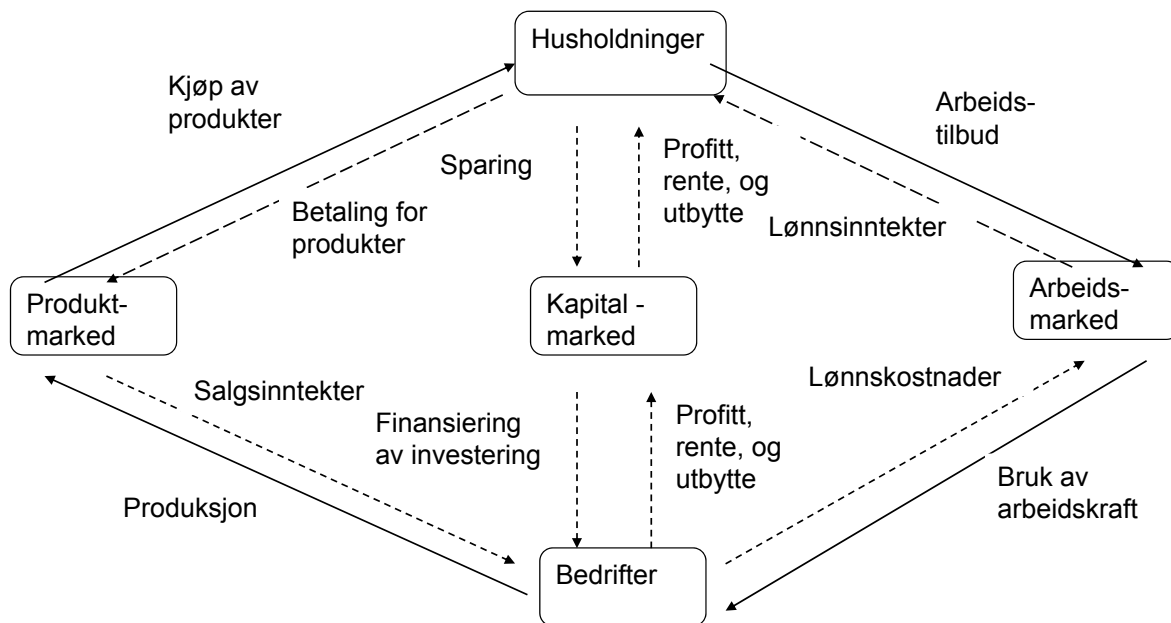
- Kjernepensum:
  - Forelesningsnotat 1 (H)
  - Kapittel 1 (B)
- Øvrig pensum
  - Statistisk Sentralbyrås hjemmesider:
<http://www.ssb.no/oa/>

Del 1: 1. forelesning

- Det økonomiske kretsløpet
- Vekst og konjunkturer
- Konjunkturbevegelser
- Konjunkturer og arbeidsledighet
- Økonomisk politikk
- Tre teoriretninger

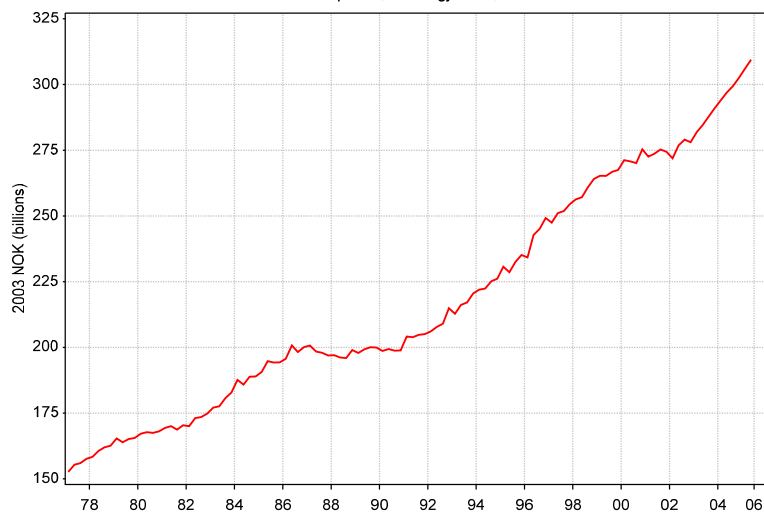
Det økonomiske kretsløpet

Skisse av den økonomiske sirkulasjon i et samfunn. Heltrukne linjer markerer realressurser, mens stiplede linjer er finansielle strømmer.

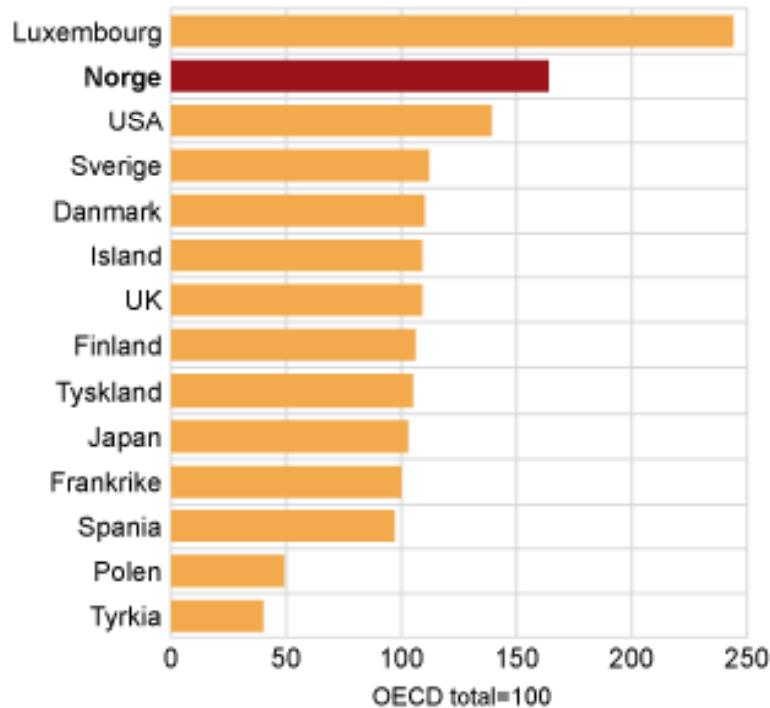
Økonomisk vekst

BNP i Fastlands-Norge
Faste 2003 priser, sesongjustert, kvartalstall

Source: Reuters EcoWin

BNP (justert for prisforskjell) per innbygger. 2007.
OECD total=100

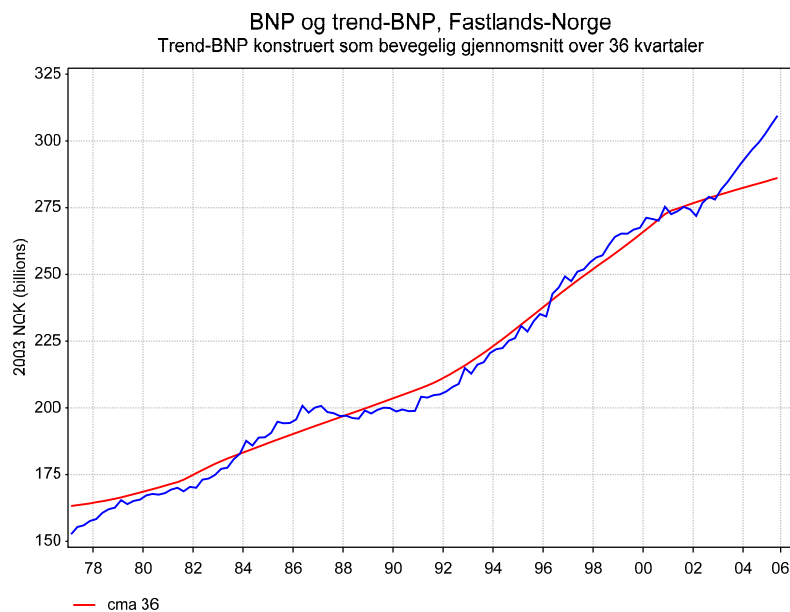
3. Faktorer bak økonomisk vekst

- Økt bruk av arbeidskraft,
  - i kvantitet (antall timeverk) og
  - kvalitet (økt humankapital, dvs. økte kvalifikasjoner hos de sysselsatte)
- Økt bruk av realkapital
- Teknologiske og organisatoriske forbedringer
  - På den enkelte virksomhet
  - Organisering av økonomien som helhet

Teori om økonomisk vekst

- Drøfter hvordan veksten avhenger av disse faktorene, og hvor viktig hver enkelt er.
  - Drøfter hva som påvirker utviklingen i de enkelte faktorene, for eksempel:
    - demografisk utvikling, yrkesfrekvenser, arbeidstid
    - tilgang på kapital - sparerater, rentenivå, aksjekurser
    - forskning og utvikling, teknologisk fremgang
- Fokus er dermed på produksjonssiden eller tilbudssiden i økonomien.

Ujevn vekst - konjunktursvingninger

Ulike konjunkturfaser

- BNP ligger over trend = **høykonjunktur**
- BNP ligger under trend = **lavkonjunktur.**
- vekst i BNP > vekst i trend-BNP = **oppgangskonjunktur**
- vekst i BNP < vekst i trend-BNP = **nedgangskonjunktur**

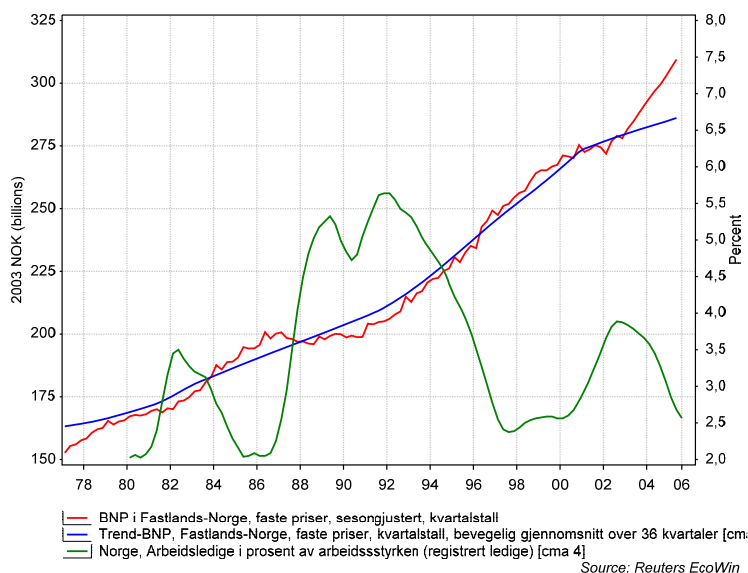
Årsaker til konjunkturer og vekst

- Endringer på tilbudssiden
  - Økt produktivitet (teknologi eller organisering)
  - Økt tilgang på realkapital og/eller arbeidskraft
  - Endringer i importpriser
  - Naturforhold (f.eks. gir mer regn økt kraftproduksjon)
- Endringer på etterspørselssiden
  - Husholdningene endrer sine kjøp av varer og tjenester
  - Bedriftene endrer sine investeringer
  - Offentlig sektors kjøp av varer og tjenester
  - Etterspørsel fra utlandet (eksport)
- Redusert etterspørsel fører til redusert produksjon, fordi bedriftene ikke får solgt alle sine produkter

Sammenheng mellom etterspørsel og tilbud

- På lang sikt vil tilbud og etterspørsel vokse i takt
  - Produksjon/tilbud gir inntekter som brukes til etterspørsel
  - Teknologisk fremgang fører til
    - Økt produksjon pga økt produktivitet
    - Økt etterspørsel etter ny realkapital (investeringer)
    - Økt forbruk fordi husholdningene blir rikere
    - Både tilbud (produksjonskapasitet) og etterspørsel øker
- På kort/mellomlang sikt er det ofte forskjell mellom tilbud (produksjonskap.) og etterspørsel
  - Etterspørsel < produksjonskap => ledig arbeidskraft

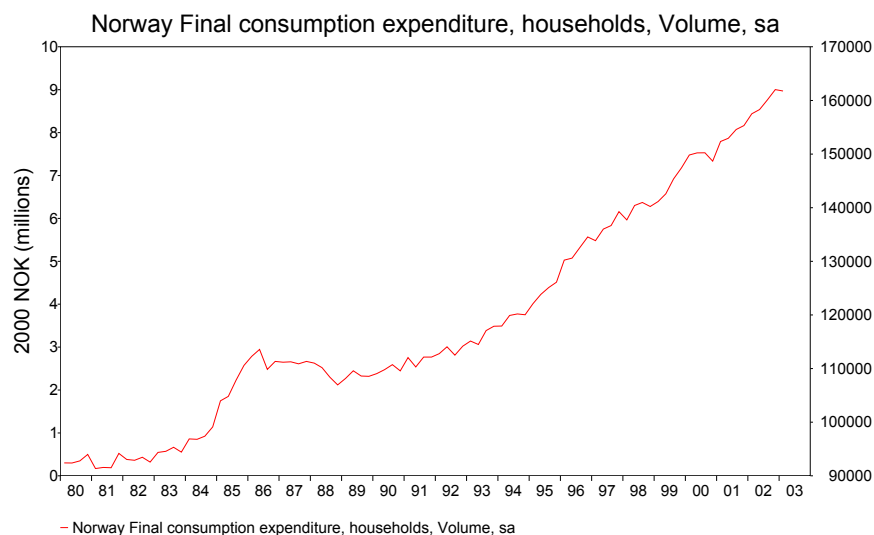
Konjunkturer og arbeidsledighet

Konjunkturer, forts.

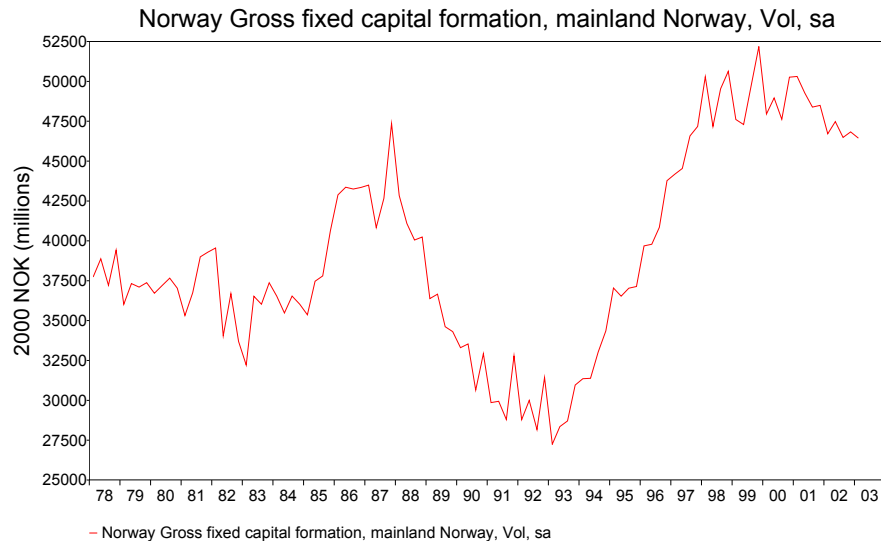
- På kort sikt er etterspørselssiden viktig for konjunktorene
- Kraftig økning i etterspørselen fører til økt sysselsetting og lavere arbeidsledighet
- Kraftig reduksjon i etterspørselen gir redusert sysselsetting og økt ledighet

Deregulering av kredittmarkedet ga konsumboom under "jappetiden" 1985-86

Svingningene i investeringer forsterker konjunktorene

Konjunktursvingninger og økonomisk politikk

- Kan økonomisk politikk motvirke nedgangskonjunkturer?
- I så tilfelle hvordan?
- Og bør man i det hele tatt bruke økonomisk politikk for å stabilisere økonomien?

Makroøkonomisk politikk

- Finanspolitikk (skatter og utgifter)
  - Ekspansiv finanspolitikk – økte utgifter og/eller reduserte skatter for å øke etterspørselen
  - Kontraktiv finanspolitikk
- Pengepolitikk
  - Endring i sentralbankens styringsrente
  - evt. også likviditetstiltak og valutaintervensjoner

Konjunkturteori - tre hovedretninger

- Keynesiansk/ny-keynesiansk teori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i samlet etterspørsel
  - lavkonjunkturer innebærer ressursløsing
  - stabiliseringspolitikk kan brukes til å redusere konjunktursvingningene
- Monetaristisk teori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i samlet etterspørsel
  - lavkonjunkturer innebærer ressursløsing
  - men stabiliseringspolitikk kan **ikke** brukes til å redusere konjunktursvingningene

På 1960-tallet: skarp debatt mellom keynesianere og monetarister om fordeler og ulemper med stabiliseringspolitikk. Monetaristisk teori er nå ikke aktuell som forskningsretning.

- Realkonjunkturteori:
konjunkturer skyldes først og fremst endringer i tilbudssiden og er markedets optimale tilpasning til "sjokk"
  - stabiliseringspolitikk er unødvendig og derfor uønsket

Konjunkturteori, fortsettes

- Realkonjunkturteori, og dets forløpere, har siden 1980-tallet fått en sterk stilling i økonomisk forskning (nobelpris til Finn Kydland).
- Keynesiansk/ny-keynesiansk tankegang står sterkt for praktisk økonomisk analyse og øk. politikk.
- Nye forskningsbidrag som kombinerer ny-keynesiansk teori og realkonjunkturteori.
  - Metodologiske og modellmessig rammeverket fra realkonjunkturteori,
  - mange av de økonomiske egenskapene ligner på de keynesianske (samlet etterspørsel viktig, stabiliseringspolitikk kan brukes)
- De fleste økonomer enige om at lavkonjunkturer innebærer ressursløsning, og at pengepolitikken i noen grad kan brukes til å stabilisere økonomien.
- Fortsatt mange økonomer som er skeptisk til å bruke finanspolitikken til å stabilisere økonomien.

Ulike tidsperspektiv

- kort sikt   0 – 3   Konjunkturer,
                  år   stabiliseringspolitikk
- Mellom-   5 – 10
  lang sikt   år
- lang sikt   10–50   økonomisk vekst, ikke
                  år   stabiliseringspolitikk